

Søndag septuagesima

5-02-2023

Tekstrække: FØRSTE RÆKKE

Søndag Septuagesima, den 5. februar kl. 11.00 i Arninge kirke med nadver

Salmer

748 Nu vågne alle Guds fugle små

360 Arbejd, til natten kommer

582 At tro er at komme (Laubs melodi)

170 Fra verdens morgenstund udgår

10 Alt, hvad som fuglevinger fik

Nadversalme 474 Jesus Krist

Prædikant: Henrik Gade Jensen

En kendt, afdød juraprofessor ved Københavns Universitet, Alf Ross, blev aldrig træt af at sige, at der ikke findes retfærdighed. Der findes ret, lov og ret, det er det som staten vedtager og som opretholdes af politi og domstole.

Men bag loven findes ingen dybere retfærdighed. "At påberåbe sig retfærdighed er det samme som at slå i bordet", sagde han.

Så appel til en højere retfærdighed end samfundets love og regler er altså ikke andet end en voldsmanifestation, hvor der forsøges med tvang og pression og korporlige argumenter at overbevise andre.

Alf Ross forsøgte ikke at gøre sig populær blandt studenter eller i offentligheden, og formulerede sig syleskarpt og umisforståeligt. Som når han sagde, at "Retfærdighedsideologien er en kampattityde af biologisk-følelsesmæssig art, som man puster sig op til for uforsonligt at forsvare visse interesser".

Med andre ord: der findes kun magt og ikke moral.

Eller mere præcist: de moralske holdninger er personlige og subjektive og kan ikke begrundes, så nogle er mere rigtige end andre. Moral er som smag og behag, nogle kan lide det ene, andre det andet. Moral og etik er relativt og det nytter grundlæggende ikke at diskutere det. Alf Ross havde som ganske ung skrevet en filosofisk disputats, på tysk, hvor han kritiserede ideen om, at der var objektivitet i moral.

I dag tænkes der helt anderledes blandt jurister, hvor menneskerettighederne udgør et værdisæt, som ikke må kritiseres. Men Alf Ross var værdinihilst og de citerede sætninger stod oven i købet i en lærebog i retsfilosofi på universitetet, som flere generationer af jurister har skullet lære næsten udenad.

X

Vi konfronteres alle med spørgsmålet om retfærdighed og moral, når vi oplever, at nogle får mere end de har fortjent.

Det ligger dybt i mennesker, at det skal behandles lige, og derfor er det ikke i orden, hvis nogle får for meget eller for lidt i forhold til andre.

Men vi ved også alle godt, at det at behandle folk ligeligt og ens ikke er så let end som så.

Lige i forhold til hvad?

Lige i forhold arbejdsevne, produktivitet, alder, anciennitet? Eller skal alle bare have lige meget uanset hvor meget eller om man arbejder? Er det ikke også retfærdigt at belønne dem, der gør en ekstra indsats?

Vi kender den slags debatter fra den politiske verden, det fylder rigtig meget i dansk politik, i fordelings- og skattepolitik.

Ofte kan der i medierne komme eksempler på personer eller grupper, som ikke får ret meget, eller får alt for meget, og med en stærk underliggende appel om, at det virker forargeligt.

Og det er sikkert rigtigt alt sammen.

Tilsyneladende, overfladisk set, har den gamle juraprofessor nok ret: retfærdighed er som elastik i metermål. Vi kan anlægge mange forskellige synsvinkler på det, og hele tiden have ondt af nogle eller harmes over andre.

Ofte synes det som om Gud eller Staten eller Markedet spiller med terninger og belønner mennesker ret vilkårligt.

De onde får for meget og de gode får for lidt.

Er moral og retfærdighed kun et spørgsmål om at tvinge sin magt ned over andre?

X

I teksten i dag hører vi om en vingårdsbonde og nogle arbejdere. Bonden aflønnede dem alle med én denar, og det uanset om de arbejdede hele dagen eller kun et par timer. Det kunne vi synes var retfærdigt, for alle fik det samme, hver dag, uanset arbejdsindsats. De fik efter hoveder og ikke hoveder som i den gamle andelsbevægelse, og det er én måde at være retfærdig på.

Man kan også anlægge den synsvinkel, at det er uretfærdigt, at de, der arbejder meget og længe og trækker det tungeste læs, bliver spist af med det samme som dem, der kun har været med i kort tid.

I teksten hører vi om en protest, nogle arbejdere "gav ondt af sig", fordi de har "båret dagens byrde og hede". Det affejes i teksten af vingårdsbonden, som åbent erklærer, at den sidste er lige så meget værd som den første, og de får én denar hver og én.

Og så kommer der oven i købet en spydighed mod den, der vil have i forhold til arbejdsindsats: dit øje er ondt!

Fordi han bruger øjet til at sammenligne med andre.

Moralen må være: man skal tage glad imod den denar, man får, og ikke se på arbejdsindsatsen eller sammenligne med andre.

X

Hvis teksten var om jordiske belønninger, måtte vi nok konkludere, at det er svært at finde en retfærdighed. Det forbliver en kamp, hvor den stærke vinder. Som det er ved lønforhandlinger og overenskomster.

Og Jesus optræder ret rigtigt ved at slå fast, at alle skal have det samme uanset indsats.

Overført til samfundet ville et sådant princip nok resultere i, at samfundet ville bryde sammen. Der aflønnes efter indsats, der betales for at få folk til at gøre et arbejde, vi lever af at tilfredsstille hinandens interesser.

Hvis jeg ringede efter en blikkenslager og kun ville betale det samme, uanset om han skulle skifte pakningen på en vandhane eller installere et nyt badeværelse, ville alting bryde sammen.

I den jordiske, spegede verden bestemmes prisen ikke kun af en retfærdighedsfølelse, men også af hvad der er efterspørgsel og udbud efter.

X

Men det er heller ikke det, som Jesus interesserer sig for.

”Himmeriget ligner en vingårdsejer”, begynder teksten.

Det er den centrale sætning.

Altså at vi som Guds skabninger, som mennesker her på jord, skal forholde os til tilværelsen på samme måde.

Vi får alle livet af Gud, for nogle bliver det kort og for andre langt, nogle plages af sygdomme og lidelser mens andre lever sundt igennem det meste af leveårene, nogle får mange børn og en stor familie, andre beriges ikke på samme måde. Nogle fødes med mange talenter, til sport, kunst eller uddannelse, mens andre er bedre til at løfte tunge ting.

Sådan er verden, skæv og utilstrækkelig, imperfekt og forskellig.

Men så er det, at Gud siger til alle os forskellige og forfængelige mennesker: hos ham får vi det samme.

I Guds verden får vi alle én denar.

Hverken mere eller mindre.

Uanset hvordan vi er som mennesker.

For Gud er vi alle lige. Hver har sin skæbne, og sin sorrig og glæde, men overfor livets basale realiteter er vi lige. Vi skal alle dø, og den skæbne kan ingen undslå sig.

X

I gamle dage, i oldkirken, blev teksten i dag tolket på den måde, at Jesus siger, at uanset om man er døbt og omvendt og blevet kristen tidligt i sit liv eller sent, så er det for Vorherre det samme.

Dengang var der nogle der mente, at nyligt omvendte ikke kunne få samme adgang til Guds verden, som de, der et helt liv havde levet et kristent liv.

X

En engelsk forfatter i 1800-tallet, John Ruskin, som var kritisk overfor industrialiseringen og den moderne økonomi, skrev en hel bog i 1860, hvor han hentede titlen fra dagens tekst: *Unto This Last*, "Jeg vil give den sidste her det samme som dig".

Man kunne frit oversætte det til, at den sidste skal være som den første, at der ingen forskel skal gøres om man er sidst eller først, hver skal have sin lige del.

I 1904 opdagede og læste Mahatma Gandhi denne bog af John Ruskin på en vegetariansk restaurant i Sydafrika, oversatte den til et indisk sprog, og bogens budskab inspirerede Gandhi til at prøve at leve og organisere livet og samfundet efter Ruskins og – troede han – Jesu principper.

X

Men det som Jesus siger til os i dag, handler ikke om sociale eller økonomiske principper, men om, at vi for Gud alle er lige og har lige meget værd.

Og modsat kan vi i den komplicerede og spegede virkelighed, som et samfund altid er, ofte blive nødt til at belønne mennesker efter mange forskelligartede principper,

og det vil ofte være uklogt på forhånd at ville give alle mennesker det samme, om der arbejdes eller ej.

Det menneskelige samfund drives af interesser, og interesser er den cement som binder samfundet sammen.

x

Vi mister livet, hvis vi altid ser til naboen – med et ondt øje – og sammenligner med ham eller hende. Hvorfor har de det meget bedre?

Nej, man skal se på sit eget, det man selv har, sit eget liv og sine kære, og glæde sig over det, og bygge op derfra.

Et gammelt ordsprog siger: den er rig som intet begærer. Det er jo rigtigt. Kan man nøjes, er man herre. Den rigdom er værd at holde fast i.

Det er så smukt, når jeg til begravelsessamtaler her i sognene hører om livet her i sognene for 50-60-70 år siden. Dengang afdøde var ung, dengang pårørende var børn, og meget ofte, ja næsten altid får jeg at vide: vi havde det godt og trygt, vi manglede ikke noget, der var masser af socialt fællesskab.

Og når jeg så også ved, og kan regne ud, at de materielle forhold var meget beskedne og spartanske, fem søskende med 10 tdr. land, det gør ingen rig. Men man havde, hvad man skulle have, ingen sultede og man klarede sig. Og så lærte man, hvad det måske kniber med i dag: at klare sig, at nøjes, også med lidt. Og at arbejde.

x

Vi sang nr. 360 Arbejd til natten kommer, en engelsk vækkelsessalme, som handler om arbejdets velsignelse.

Mange synes den salme hellere burde stå i Arbejdersangbogen og ikke være med i salmebogen, den er så moraliserende af arbejdet, men den er god at synge, fordi den også minder os om den arbejdsmoral, som tidligere var givet.

Så vær glad og fro, vi ved, hvad vi har, vi ved ikke hvad morgendagen bringer.

x

I livets store regnskab, overfor Gud, skal vi vide og gentage for hinanden, at det basale i tilværelsen, livet og døden, glæden og sorgen, det gode og det onde, det er med os alle dage, fra start til slut og det kan vi aldrig unddrage os.

Der er vi alle lige.

AMEN